

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Кальченко Сергій Володимирович

Таврійський державний агротехнологічний університет

Анотація - у статті проаналізовані завдання, які виникають в процесі викладання учбових дисциплін в умовах реформування системи вищої школи. Розглянуті особливості викладання предмету «Основи економічної теорії» на неекономічних спеціальностях, проблеми, що виникають при формуванні інформаційної бази, яка вноситься для засвоєння і шляху їх рішення з урахуванням оптимізації взаємин в системі «викладач-студент».

В умовах трансформації системи вищої освіти, коли відбувається активний пошук нових більш ефективних форм і методів передачі інформації від викладача до студента, системи засвоєння знань та їх оцінювання, надзвичайно важливим є збереження головної мети функціонування системи освіти, яка полягає у формуванні фахівця, що здатен не тільки кваліфіковано виконувати певні трудові операції і створювати якісний товар, але й має змогу системно проаналізувати своє місце в загальній структурі виробництва, здійснювати не тільки виконавчі, а й управлінські операції, і взагалі удосконалювати себе є окрему особистість.

Слід відмітити, що питання системних трансформацій освітньої сфери в умовах глобальних соціальних перетворень активно вивчаються провідними представниками квітчизняної науки, так і за кордоном.

Розглядаючи проблеми системи освіти сьогодні, Е. Тофлер зокрема вказував на безнадійну її застарілість. Батьки розглядають освіту дітей як підготовку їх до майбутнього життя. Вчителі попереджають, що погана освіта різко знизить шанси дитини адаптуватися у світі дня прийдешнього. Урядові чиновники, духовенство та засоби масової інформації закликають та попереджають молодь не кидати школу, підкреслюють, що нині як ніколи до сих пір, майбутнє кожного практично цілком та повністю залежить від отриманої ним освіти [4, с.243].

Характеризуючи вимоги до сучасного учасника економічних процесів Тофлер зокрема вказує на необхідність постійних трансформацій у виробничій діяльності, неефективність довготривалих організаційних ієрархічних конструкторів і здатність до безперервних змін тактичних цілей виробництва та методів їх досягнення.

В цьому зв'язку питання ефективної діяльності інституту вищої освіти має надзвичайно важливе значення, оскільки саме підготовка самостійно мислячих управлінців, які не зациклюватимуться тільки на одній сфері

виробництва, а матимуть змогу підходити до виробничих та організаційних питань системно дозволить зробити сучасну вітчизняну економічну систему гідною умовам завтрашнього дня.

Як відомо, діяльність університету повинна відповідати принципам творчого підходу, який передбачає акцент зусиль на вирішенні поточних і можливих майбутніх проблем. Обов'язковими умовами при цьому є охоплення всіх сфер діяльності, погодження із зовнішніми обставинами, погодження із ресурсними можливостями, взаємозв'язок поточних і довготермінових пріоритетів у меті і завданнях, практичність і реалізованість рішень [1, с.5]

Однак при формуванні багажу інформації, який обов'язково повинен засвоїти студент, слід виходити не тільки з суто професійних позицій, а й враховувати вимоги сьогодення, коли освічений керівник підрозділу має орієнтуватися не тільки в специфіці діяльності власного цеху чи бригади, але й приймати до уваги особливості дії підприємства в цілому, тонкощів його відносин із зовнішнім середовищем. В цьому зв'язку надзвичайно важливу роль повинні взяти на себе фундаментальні дисципліни, що формують основи знань про принципи діяльності суспільства в цілому і його окремих складових зокрема.

Тому метою статі є вивчення специфіки викладання дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів неекономічних спеціальностей, формулювання завдань, що ставляться в процесі викладання, а також напрямків їх досягнення.

Як відомо, основною функцією економічної науки є пізнання та систематизація об'єктивних знань про закони і принципи розвитку реальної економічної дійсності.

У найбільш поширених визначеннях предмету економічної теорії зокрема вказується, що це наука про:

- боротьбу за поліпшення добробуту народу;
- намагання заробити собі на життя;
- механізми, що регулюють стосунки між покупцями і продавцями;
- рух економічного життя – тенденції розвитку цін, виробництва, безробіття;
- дослідження шляхів та способів досягнення максимальних результатів за умов обмеженості ресурсів [2, с.15].

Поль Самуельсон, говорячи про предмет економічної теорії, наводив наступні її визначення:

1. Економічна теорія – це наука про види діяльності, пов'язані з обміном і грошовими угодами між людьми.

2. Економічна теорія – це наука про використання людьми рідкісних чи обмежених продуктивних ресурсів і розподілу їх між членами суспільства з метою споживання.

3. Економічна теорія – це наука про щоденну ділову життєдіяльність людей, досягнення ними засобів до існування і використання цих засобів.

4. Економічна теорія – наука про те як людство розв’язує свої завдання у галузі споживання і виробництва.

5. Економічна теорія – це наука про багатство [3, с.23].

Таким чином, економічна теорія має всезагальне охоплююче значення, і її вплив на формування повноцінного спеціаліста неможливо переоцінити. Однак приймаючи до уваги важливе значення даної дисципліни у справі підготовки кваліфікованого фахівця-управлінця, слід враховувати також особливості її викладання на неекономічних спеціальностях.

По-перше, оскільки в багатьох випадках даний предмет є єдиним з усього комплексу економічних дисциплін, що вивчається, то виникають певні складнощі в процесі засвоєння матеріалу. В цьому випадку особливо важливим є відбір інформації, що виноситься для засвоєння, щоб уникнути перевантаження окремих тем економічними категоріями, обов’язковими для запам’ятання. Окрім цього суттєво впливає на якість підготовки студента і структурування інформації на лекційний матеріал та такий, що виноситься на самостійне вивчення.

Вирішуючи інформаційне питання, ми ліквідуємо одразу декілька проблем. З одного боку, виносячи на лекції основні та особливо складні питання теми, ми запрошуємо студенти від ролі пасивного спостерігача перейти до активної участі в занятті, оскільки самостійно розібратися в певних питаннях йому буде значно складніше. Окрім цього, оптимізуючи матеріал, винесений на засвоєння студентами неекономічних спеціальностей, ми даємо змогу переконатися, що дана інформація є абсолютно адекватною їх здібностям, ліквідуючи тим самим підґрунтя для думок про надмірне інформаційне навантаження та неспроможність «середнього студента» отримати оцінку за пройдений курс вище, ніж 3 бали.

Іншим важливим моментом є формування самої концепції дисципліни як такої, що її вивчити не тільки потрібно, а й корисно. Не є таємницею, що до багатьох фундаментальних дисциплін нерідко відносяться як до чогось другорядно-несуттєвого. В цьому аспекті високі вимоги до якості засвоєння матеріалу викликать певні невдоволення і навіть безпідставні підозри в студентському середовищі.

З іншого боку, обґрунтування важливості даної дисципліни, її особливого статусу та місця в подальшому життєвому шляху кожного окремого студента переконує його у тому, що витрачений на навчання час є не тільки об’єктивно необхідною умовою отримання належного свідоцтва про вищу освіту, а й певним капіталовкладенням у майбутнє покращення власного соціального та особистого статусу за рахунок використання отриманих знань.

Здійснення формування концептуальних основ подання інформації доцільно проводити за наступними напрямками (табл.1). По-перше, це вплив матеріалу дисципліни на формування соціальної свідомості студента, можливість самостійно сформулювати власну думку з багатьох суспільно важливих питань, що так чи інакше торкаються його особисто і у вирішенні яких він приймає участь, зокрема під час плебісцитів.

Таблиця 1

Концепція викладення інформації з дисципліни «Основи економічної теорії»
для студентів неекономічних спеціальностей

Завдання	Шляхи досягнення
Формування статусу предмету як засобу пізнання законів розвитку суспільства.	Вивчення функцій та методів економічної теорії, особливостей діяльності економічних законів, специфіки функціонування економічних систем та зв'язок положень різних економічних теорій із функціонуванням окремих моделей економічного механізму держави.
Формування статусу предмета як практичної дисципліни, положення якої можуть застосовуватися на виробництві.	Вивчення конкретних економічних категорій, що характеризують рівень ефективності використання ресурсного потенціалу на виробництві.

Продовження таблиці 1

Формування статусу предмета як дисципліни, що формує уяву про інші види економічної діяльності, їх специфіку та принципи функціонування.	Вивчення особливостей функціонування аграрного виробництва, принципів діяльності фінансової сфери та зовнішньо-економічного механізму.
--	--

По-друге, використовуючи формули, що дозволяють відносно просто розрахувати рівень ефективності використання матеріальних, трудових ресурсів, та зробити висновок про стан справ на виробництві в цілому, студент за допомогою отриманих знань може самостійно зробити економічний аналіз щодо конкретного виробництва. Можливість отримати подібну інформацію без сторонньої допомоги є дуже важливим для сучасного керівника виробничого підрозділу. Студент має зрозуміти, що розраховуючи показники рентабельності, трудомісткості або обсягів амортизаційних витрат по тих позиціях, що обрані ним особисто, він не тільки має можливість перевірки певних розрахунків, але може об'єктивно оцінити ефективність діяльності своїх підлеглих за потрібним йому критерієм.

І по-третє, необхідно акцентувати увагу студентів на неможливості обмеження освітніх меж за бізнес-критерієм тільки межами шифру спеціальності. Отримуючи інформацію про специфіку діяльності тієї чи іншої галузі, студент стає більш обізнаним щодо характеру функціонування певних сегментів середовища, з яким він дуже скоро буде співпрацювати. Вивчення законів аграрного виробництва та відносин структури системи АПК, окремих аспектів фінансової системи та ринку цінних паперів дозволяє

більш адекватно підходити до проблем, з якими він може зіткнутися, співпрацюючи із зовнішнім середовищем.

Таким чином, поєднуючи оптимальний обсяг інформації, що виноситься на засвоєння, з практичним обґрунтуванням як з боку соціальної необхідності, так і професійної корисності, ми отримаємо належний ефект у вигляді кваліфікованого фахівця, що відповідатиме умовам сучасної економічної системи. Сформований інформаційний багаж по даній дисципліні дозволяє майбутньому керівникові самостійно оцінювати економічну ефективність своїх підлеглих, адекватно оцінювати вимоги та потреби зовнішнього середовища і взагалі мати власну життєву позицію з приводу суспільно важливих економічних та політичних питань.

Література:

1. Крижачківський М.Л. Місце університетських центрів у національній системі освіти. Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі «Впровадження концепції виховної роботи», вип. 9 /Збірник науково-методичних праць з питань національно-громадянського виховання студентів / Таврійська державна агротехнічна академія. – Мелітополь, 2005. – с.3-13.
2. Основи економічної теорії під ред. В.О. Білика: К.: Академпрес, 1994р. – 280с.
3. Самуельсон П. Економіка: підручник. – Львів.: Світ. 1993. – 494с.
4. Шок будущего: Пер. с англ./Э. Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2001. – 560с.

Summary

Tasks which arise up in the process of teaching of educational disciplines in the conditions of reformation of the system of high school are analyses in the article. The features of teaching of the article of «Basis of economic theory» are considered on uneconomic specialties', problems, arising up at forming of informative base which darts out for mastering and way of their decision taking into account optimization of mutual relations in the system «teacher-student».